Radiografia unui recital

(Loredana Baltazar, 21 februarie 2007)

Muzicianul elvețian Gustave Doret scria despre marea pianistă române (peste care, pe nedrept, odată cu trecerea timpului aproape că s-a așternut negura uitării) Clara Haskill, că ar fi „nu un virtuoz pentru care pianul este un scop, ci una dintre acele ființe dotate excepțional în care sălășluiește muzica, ființe care au acest instinct minunat al expresiei muzicale imposibil de cucerit prin muncă și voință, un creier prodigios, de o rară stăpânire a memoriei și de o concentrare rapidă”.

Păstrând proporțiile unei tentative comparative ce ține – evident – seama de caracteristicile celor două vârste interpretative, am putea cataloga evoluția tânărului Mihai Ritivoiu pe podiumul sălii „Thalia” a Filarmonicii sibiene, ca una de excepție. Într-adevăr, laureatul ediției 2006 a Concursului Internațional „Jeunesses Musicales” nu adoptă virtuozitatea „în sine” ca pe un dat sine qua non al atitudinii față de instrumentul solist; el redimensionează eșafodajul arhitectonic al fiecărei lucrări abordate în funcție de propria viziune – încadrabilă estetico-stilistic în marje temporale adecvate. Actul interpretativ al elevului de 17 ani de la Liceul bucureștean „Dinu Lipatti” (clasa profesor Alma Peter Apostoleanu) este unul re-creator, ancorat în luciditatea permanentei căutări a sensului muzical. Poetica expresiei sonore transpare din fiecare gest, lăsând să se întrevadă maleabilitatea unui spirit deschis, cu o potențialitate metamorfică de invidiat.

Sub deosebit de atenta și perseverenta îndrumare a profesoarei sale, Mihai Ritivoiu învață – la rang de lege – să cultive detaliul, punându-i în valoare importanța în conglomeratul ansamblului; fiecare stil degajă un anume ethos și fiecare piesă, în parte, evidențiază o perspectivă particularizată asupra substanței sonore în funcție de factorii care au influențat procesul creator, de imaginația dar și de „uneltele” paradigmatice care au servit, practic, demersului constructiv.

Mihai Ritivoiu se bazează pe o memorie realmente prodigioasă, bine controlată, dispunând de un angrenaj de conexiuni logice și bazată pe o concentrare optimă, care nu-i solicită, aparent, nici un efort. Așa-zisul „secret” al succesului rezidă în faptul că tânărul artist studiază și cântă efectiv cu plăcere întregul repertoriu, indiferent că e vorba despre dificila Sonată în Fa major (KV 533) de Wolfgang Amadeus Mozart ori despre „Premiere communion de la Vierge” (din ciclul „Vingt Regards sur l'Enfant Jesus” de Olivier Messiaen).

În ciuda vârstei protagonistului, comunicarea artistică poartă – din partea sa – veșmântul unei maturități sobre, dar nu mai puțin pure. Dominând riguros periplul prin epocile-reper ale istoriei muzicii, pianistul uimește în mod special prin apetența pentru muzica secolului XX, în particular pentru opusurile quasi criptice ale lui Olivier Messiaen, din care acel „Regard de l`Esprit de Joie” se identifică cu însăși Bucuria, experimentată și oferită în dar ascultătorilor săi de către artizanul-mânuitor al claviaturii. „În mâinile sale”, muzica respiră cu naturalețe, legând într-o curgere absolut firească Preludiul și fuga nr.XI în si major op.87 de Dimitri Shostakovich cu Sonata lui Mozart, celebrul „Mephisto Vals” de Franz Liszt, Sonata nr.3 op.58 în si minor de Frédéric Chopin și cele două piese menționate ale lui Messiaen; de subliniat, în acest context, latura marcat sensibilă a unui romantism preponderent interiorizat, ce caracterizează revelator evoluția chopiniană.

Tabloul unui asemenea parcurs interpretativ de proporții serioase ar fi fost, poate, întregit cu specularea spiritului ludic de filiație improvizatorică ce-și pune amprenta asupra perpetuei stări variaționale emanate de compozițiile mozartiene, ca și cu acutizarea percepției tensiunii conflictuale – de un dramatism exploziv – alăturate conturării minuțioase a sarcasticului portret mefistofelic din creația lisztiană, pagini de referință în care se cerea exploatată expresiv fiecare secvență a complexului scenariu sonor, reeditând – din perspective inedite – experiența confruntării cu asemenea „pietre de încercare” ale genului.

Mihai Ritivoiu reprezintă în prezent, în mod indiscutabil, unul din reperele de valoare ale artei interpretative românești la nivelul vârstei sale. Va reuși el, oare, să surmonteze dificultățile menținerii în topul unei astfel de ierarhii? Depinde – cu certitudine – de forța personalității sale, de inteligența cu care-și va canaliza propria evoluție și durabilitatea penetranței cu care-și va afirma crezul artistic în contextul – subiectiv – al unui domeniu apreciativ circumscris, prin excelență, libertății de opinie având ca ghid un foarte vast arsenal de criterii!

Revenind la programarea recitalului amintit, mi se pare relevant să menționez că acesta s-a încadrat perfect în suma de evenimente ale începutului de an ce și-au dorit să promoveze – într-o suită calitativă remarcabilă – Sibiul, ca oraș – capitală europeană a Culturii. Stagiunea de concerte a Filarmonicii de Stat a demarat puternic în lunile ianuarie-martie cu un șir de manifestări care au ca invitați figuri marcante ale circuitului cultural mondial (precum violoncelista rusoaică Tatjana Vassiljeva, violonistul elvețian Alexandre Dubach, pianiștii Francois Joel Thiollier – Franța și Mei-Ting Sun – China, dirijorii Kaspar Zender – Elveția, Rinaldo Muratori – Italia, Serge Zehnacker – Franța etc.), repertoriul ales valorificând atât binecunoscute capodopere ale dramaturgiei muzicale universale, cât și interesante pagini mai puțin auzite în România, predominant ancorate în perimetrul clasico-romantic.

Demn de toată atenția se dovedește a fi acest promițător debut de an sibian, ca și admirabila prezentare a tânărului interpret bucureștean, garanți potențiali ai unei continuități de ordin axiologic menite să demonstreze viabilitatea actului de cultură într-o societate postmodernă din ce în ce mai tributară necesității rezolvării problemelor economice, palpabilului Cotidian și radiografierii sale Șocante!